

Spis treści

Przedmowa	XIII
Wykaz skrótów	XVII
Wykaz literatury	XXI
Wykaz orzecznictwa	XXXIII
Wykaz aktów prawnych	XXXIX
Wykaz pozostałych dokumentów	XLI
Rozdział I. Rekonstrukcja koncepcji demokratycznego państwa	
prawnego	1
§ 1. Wprowadzenie	1
§ 2. Filozoficzna podbudowa koncepcji demokratycznego państwa	
prawnego	2
I. Koncepcja suwerena i umowy społecznej	3
II. Koncepcje praworządności formalnej i materialnej	11
III. Zasada podziału i ograniczania władzy	18
IV. Koncepcje <i>rule of law</i> oraz <i>rechtstaat</i>	20
V. Pozytywistyczna koncepcja prawa	22
VI. Koncepcja państwa prawa w doktrynie narodowego	
socjalizmu	26
VII. Koncepcja sprawiedliwości <i>Johna Rawlsa</i>	28
VIII. Doktrynalna koncepcja demokratycznego państwa prawnego	
w Rzeczypospolitej Polskiej	30
§ 3. Demokratyczne państwo prawne w świetle analizy orzecznictwa	
Trybunału Konstytucyjnego	33
I. Charakter zasady demokratycznego państwa prawnego	
w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	34
II. Materialne treści zasady państwa prawnego w orzecznictwie	
Trybunału Konstytucyjnego	36
1. Prawo do sądu	37
2. Prawo do życia	38
3. Zasada ochrony godności człowieka	40
4. Prawo do prywatności	41
5. Zasada proporcjonalności	42

III. Formalne treści klauzuli państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	43
1. Zasada ochrony zaufania obywateli do państwa	44
2. Zasada pewności prawnej	46
3. Zasada określoności	47
4. Zasada zachowania ładu publicznego	48
5. Zasada wyłączości ustawy	49
6. Zasada niedziałania prawa wstecz	50
7. Zasada zachowania odpowiedniego okresu <i>vacatio legis</i>	52
8. Zasada zabezpieczenia interesów w toku	54
9. Zasada ochrony praw słusznie nabytych	54
10. Zasada niedopuszczalności kumulacji odpowiedzialności .	55
IV. Podsumowanie działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego	56
§ 4. Demokratyczne państwo prawne w orzecznictwie Sądu Najwyższego	58
I. Formalne treści klauzuli państwa prawnego w orzecznictwie Sądu Najwyższego	58
1. Instytucjonalne gwarancje demokratycznego państwa prawnego	59
2. Zasada zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa	60
3. Zasada niedziałania prawa wstecz	62
4. Zasada ochrony praw nabytych	63
II. Materialne treści klauzuli państwa prawnego w orzecznictwie Sądu Najwyższego	64
1. Prawo do sądu	65
2. Zasada ochrony godności człowieka	67
3. Zasada proporcjonalności	68
4. Pozostałe zasady o charakterze materialnym	68
§ 5. Rekonstrukcja zasady demokratycznego państwa prawnego w porządku konstytucyjnym Rzeczypospolitej Polskiej	69
Rozdział II. Bioetyka jako reakcja na rozwój biologii i medycyny	77
§ 1. Wprowadzenie	77
§ 2. Paternalistyczny model etyki lekarskiej	79
§ 3. Partnerski model etyki lekarskiej	83
§ 4. Rozwój biologii i medycyny	86
§ 5. Regulacje o charakterze bioetycznym	91
I. Kodeks Norymberski	93
II. Deklaracja Genewska	95
III. Deklaracja Helsińska	96

IV. Deklaracja Tokijska	102
V. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Godności Istoty Ludzkiej wobec Zastosowań Biologii i Medycyny	103
VI. Wątpliwości dotyczące ponadpaństwowych regulacji zagadnień bioetycznych	114
VII. Polskie regulacje zagadnień bioetycznych	116
§ 6. Powstanie bioetyki jako nauki	130
§ 7. Definicja bioetyki przyjęta w pracy	152
Rozdział III. Ludzka biogeneza w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego	157
§ 1. Wprowadzenie	157
§ 2. Status człowieka, embrionu i płodu ludzkiego	159
I. Kryteria człowieczeństwa	160
1. Kryterium narodzin	161
2. Kryterium genetyczne	162
3. Kryteria rozwojowe	163
II. Możliwość przyjęcia kryteriów człowieczeństwa w porządku prawnym	164
III. Kryteria uzyskania statusu człowieka a zasada demokratycznego państwa prawnego	177
IV. Koncepcja człowieczeństwa przyjęta w polskim porządku prawnym	182
V. Podsumowanie	189
§ 3. Stanowiska etyczne wobec ingerencji w ludzką biogenezę	190
§ 4. Medycznie wspomagana prokreacja	191
I. Sztuczna inseminacja	192
II. Zapłodnienie pozaustrojowe	195
III. Problematyka macierzyństwa zastępczego	202
IV. Zabezpieczenie płodności na przyszłość	204
V. Zasada demokratycznego państwa prawnego a medycznie wspomagana prokreacja	205
§ 5. Klonowanie człowieka	207
I. Klonowanie reprodukcyjne	209
II. Klonowanie terapeutyczne	212
III. Klonowanie na gruncie polskiego porządku prawnego	214
IV. Hybrydy i chimery ludzko-zwierzęce	214
V. Ingerencje w ludzką biogenezę w prawodawstwie Rady Europy	216
VI. Demokratyczne państwo prawne wobec problematyki klonowania człowieka	218

§ 6. Problematyka antykoncepcji i przerywania ciąży	218
I. Antykoncepcja	219
II. Diagnostyka prenatalna	222
III. Zabieg przerywania ciąży	224
IV. <i>Wrongful conception, wrongful birth, wrongful life</i>	230
V. Zasada demokratycznego państwa prawnego a problematyka antykoncepcji i przerywania ciąży	232
§ 7. Podsumowanie	233
Rozdział IV. Świadczenia zdrowotne w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego	237
§ 1. Wprowadzenie	237
§ 2. Definicje zdrowia i choroby	239
§ 3. Świadoma zgoda jako zasada udzielania świadczeń zdrowotnych	245
§ 4. Odstępstwa od zasady zgody świadomej	250
I. Odstępstwa od wymogu uzyskania zgody zwykłej pacjenta na udzielenie świadczenia zdrowotnego	250
II. Odstępstwa od zasady uzyskiwania zgody kwalifikowanej pacjenta na udzielenie świadczenia zdrowotnego	253
III. Odstępstwa od zasady uzyskiwania zgody pacjenta na udzielenie świadczenia zdrowotnego, wynikające z przepisów szczególnych	255
1. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego	256
2. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	262
3. Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi	267
4. Ustawa o stanie kłęski żywiolowej	271
5. Ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej	272
6. Kodeks postępowania karnego	273
§ 5. Granice autonomii pacjenta	276
I. Ograniczenia autonomii ze względu na paternalizm ustawodawcy	278
II. Ograniczenia autonomii ze względu na wskazania medyczne ..	278
III. Ograniczenia autonomii ze względu na paternalizm lekarski ..	281
IV. Ograniczenia autonomii ze względu na zasady etyczne	283
§ 6. Autonomia pacjenta a zasada demokratycznego państwa prawnego	285
§ 7. Zasady alokacji świadczeń medycznych	285
§ 8. Pobieranie komórek, tkanek i narządów od żywego dawcy	289
I. Transplantacja <i>ex vivo</i>	289

II. Krwiodawstwo	292
III. Eksplantacja komórek rozrodczych	293
IV. Odpłatność za dawstwo komórek, tkanek i narządów	296
§ 9. Ksenotransplantacje	298
§ 10. Eksperymenty medyczne z udziałem człowieka	300
§ 11. Podsumowanie	304
Rozdział V. Tanatologia w świetle zasady demokratycznego państwa	
prawnego	309
§ 1. Wprowadzenie	309
§ 2. Obowiązek informacyjny lekarza	312
I. Etyczne oceny prawdomówności lekarza	312
II. Zakres normatywnego obowiązku informacyjnego lekarza	315
III. Wyjątki od zasady udzielania informacji zdrowotnej	318
§ 3. Biomedyczny wymiar śmierci	321
I. Kryteria śmierci (zgonu)	323
II. Zastrzeżenia wobec definicji śmierci mózgowej	325
III. Kryterium śmierci przyjęte w polskim porządku prawnym	329
§ 4. Przyjęcie czy odrzucenie śmierci?	334
§ 5. Pobieranie komórek, tkanek i narządów od osoby zmarłej	338
I. Model zgody domniemanej na pobranie komórek, tkanek i narządów	339
§ 6. Eutanazja i wspomagane samobójstwo	341
I. Definicje eutanazji i wspomaganego samobójstwa	342
II. Etyczna ocena eutanazji i wspomaganego samobójstwa	345
III. Ortotanazja	354
IV. Opieka paliatywna jako alternatywa wobec eutanazji	358
V. Regulacja prawna praktyk eutanatycznych	361
VI. Prawo do śmierci	368
VII. Regulacja prawna eutanazji a zasada demokratycznego państwa prawnego	374
§ 7. Podsumowanie	375
Zakończenie	381
Indeks rzeczowy	391